

Interview with Liudmila Mikuliak, Solotvin (IF_Sol_09_037)

Liudmila Vasylivna Mikuliak**Name:**

IF_Sol_09_037**Code:**

1928**Born:**

Female**Gender:**

Ukrainian**Nationality:**

Teacher**Profession:**

In Solotvin since 1935**Migration:**

54:00**Length:**

2009 ,24 אוגוסט ,שני**Date:**

Transcription:

IF_Sol_09_037_Mikuliak

Ивано-Франковск 2009

Солотвин, 2009-08-24

Микуляк Людмила Васильевна, 1928 г.р., село Кричка, в Солотвине с 1935 г.

Микуляк Ирина Васильевна, 1930 г.р., село Кричка, в Солотвине с 1935 г.

Соб.: М. Каспина, О. Гущева

Говорит в основном Людмила Васильевна, высказывания Ирины Васильевны помечены как "сестра Ирина"

] О [The principal's signature on its back](#) [[фотографию своего класса](#) 0-3 мин. Показывает польском гнете.

3-5 мин. Об уровне жизни, о том, как к ней приезжали гости.

5 мин. - А еврейские дома здесь где-нибудь были?

- Більше, як українських.

6 мин. Снова возвращается к фотографии класса:

Ці две полячки, більше полячек нема, але вони чулі верхність над нами.

7-8 мин. Об отличии греко-католической религии от римо-католической. О том, как поляк ударил ее отца за то, что тот поздоровался с ним по-украински.

8-9 мин. Снова возвращается к фотографии класса:

Ось у класі нашому скільки є євреїв, о тут: о цій хлопчик єврей, оди єврей.

- А звали их как, не помните?

- Не, не памятаю. Я тільки памятаю о та, бачите, яка красива єврейка кучерява, світловолоса, Оде Пепі. О цей хлопчик єврей, це наша [Броня Грін](#) то наша любимиця. Вона називалася, це я не памятаю, тоже єврейка, от ця... я не памятаю... тоже єврейка і от [Пепі](#) любимиця, це ця... я не памятаю, як вона називалася. Оди єврейка, ну а тут пішли хлопці, єврей, єврей, українець, українець, єврей, єврей, це наш, місцеві українець. А євреї вони тоже місцеві, тому що вони будували свої будинки тут, і жили, і тут кладбішче є, што свідчить про то, што до... це було селішче майже їхне. Боюся казати, скільки, але у нас у Солотвине є люди, што мають кнігу.

- Что за книга?

- То історична кніжка, там є конкретні дані, скільки було євреїв, скільки українців, скільки поляків. Про то свідчать храми: є українська церква, є там по тей вулиці Шевченка німецька кірха, є божниця в центрі.

(сестра Ирина): І польські костел.

І польські костел. І були священикі відповідно: рабині були по цей вулиці (тепер Сичових Стрельцов), де вчилися хлопчики на рабів і вони мали бакенбарди довге дуже. У школі ми згнушчалися з бакенбардів. Вони були кучеряві, дуже гарні [звидкі] смікали. Хлопці девчаток за коси, а ми їх за бакенбарди. Но жили класам... жили як селом, памагали оди. Він мал магазин. Віроби різні горілчані і ў його була... як [Альтеродним](#). Напроті нас жив єврей то називали це що олію біли, олійниця, до нього приносили насіння льну, конопель і там

давили олию справжню, такую натуральну, нерафіновану. Вони були побожні люди, молилися, не так як ми. Колись ми засилали їх, то він руку перевязував поясом таким і тут ставив значок якисб. Підчас молитви ні можна було до нього підходити нічого говорити, така молитва була] дуже красиви. Він вимовляв букву р... вся та сем'я говорила 2,1тверда. У нього були 2 сини [букву, тому що більшість євреїв картавили, г говарили, але це є характерне для всіх. Так щось воно пішло і підчас субот вони не працювали абсолютно, ні можна було навіть прикрити димар - там о є у печи така називаєця, що тепло зберегаї, то ми ходили. Тато нас посилав: бежиш у школу, зайти до Альтера, засунь ему шубер, бо дітипомерзнуть.

(сестра Ирина):А як хто не пришрв, то вони виходили на дорогу і запрошували, щоб хтось з тих людей їде і закрий димарь той. То люди по-разному ставилися до цього. Де хто не їшов, бо він боявся, а де хто не хотів: хай сам закрий собі, а де хто може часу не мав, а так по-сусідські, то закривалося їх.

мин. 1:02:00-1:08:35) [IF_SOL_09_034_Mikuliak](#) 14 мин. О празднике Пасхи (см. интервью

16 мин. Ту пасху вони приносили в школу.

(сестра Ирина): Маца вона, здаєця, називаєця.

- Мата чи маца... •

(сестра Ирина): Маца та пасха називалася, і ми хрумали смачна її.

просила у матери информантки (см. [жена Альтера](#) 17 мин. - Маме ця капелька крові (которую интервью IF_SOL_09_034_Mikuliak)) означає, що ми одинакови.

(сестра Ирина): То од хреха.

- Він наш Бог. У Христа ж не було різниці між націями: чи ти єврей, чи ти грек, чи ти якое нації, Ісус не розрізняв - аби в Бога вірили.

Було свято кучкі. Я не знаю, як називали євреї цю свято, а ми називали кучкі. То був листопад, дощі падали, і люди чомусь спішили, казали: треба прибрати з полів до кучек, бо тоди погніз. У кучкі вони ховалися в комірці, закривали вікна і дуже молилися там. Голосно так, чути було. І вони боялися, що нечисти дух може вихопити когось, тому вони там сидили в темноті і боялися гріха свойго, щоб мені не вихопив той нечисти. Вони вірять так, як і ми вірім у нечисту... у негативну енегрію.

(сестра Ирина): У зле.

- У д'явола. •

- А были такие истории, что кого-то хватал? •

- Не, не було. •

19 мин. - Ще на похоронах єврея читали... як то називаєця... то то, што пад померлимспівають чи вже читав, што у нас читає також д'як читає.

(сестра Ирина): Штось читає.

- Ну як же ж так... Склероз... то зараз скажу. Я тепер не можу сказати... така молитва... такі збірник молитв, де мертви прощаєця за святом, а той, хто читає цю молитву, просить у Бога прощення у нього, у того помершого. І таке саме читали над покійником єврей.

20 мин. - А хоронили их как?

- Трохи інакше. У нас ставлять його на стіл, велічають ту коробку... називаєця, што тіло то коробка, ніби футляр. Головна людина це душа. Людина не може вмерти так как рослінка, бесслідно, і вона найперше разлучаєця з душой, і та душа живе вічно, це виборав Христос, Ісус Христос виборав, аби ми не вмирали так, назавжди, і та душа вже потім несе відповідальність за вчинки людини.

- А у євреїв, у них по-другому?

- Эвреї також боялися гріхів, кривду робити боялися.

21 мин. - А как их хоронят?

- Ставили на підлогу, не одягали в костюм, а завивали у таку, як Христа завивали, плащаницу, це полотнище таке.

(сестра Ирина): Це простирло.

- Це покривало свого роду, і так вони закутивали. •

_Mikuliak [IF_SOL_09_034](#) 21-22 мин. О том, что хоронили лицом вниз и почему: см. интервью мин. 00.46

, то він був дуже твердий [Кукера](#) 23-25 мин. Я була на похоронах остатнього єврея Солотвини, у вірі і любив своїх, трохи мав шовінізму якогось. Може хтось його колись скривдив, бо він не любив всіх людей. Він був буровик, на бурових майстернях працював, і був випадок такі, що в дуже лютий мороз він їхав на бурову, а там треба було... вітер позамітав снігами, под'їзду не було, і ми підбігли до машини шофера просити, щоб він нас подвіз. То він... шофер одчинив двері, а він казав: "Не бери їх". Шофер не говорив нічого, не сваривсі, але нас взяв і подвіз. "Ти їх не бери", -- говорив. Його жінка була українка, він мав сина Ігора, што взяв Христову віру, за мамою пішов і важав себе українцем. Тата ні за що. Він казав: "Як я помру, щоб мені не ховали з їми.

(сестра Ирина): Бо частину євреїв хоронили у нас на цвинтарі разом з українцями.

- То вже тепер в остатні час сталосе. •

(сестра Ирина): А він не захотів.

- А він не схотів. Там э 2 сім'ї разом з нами лежать. Священник не править над їми, як над гробами водою не кропить їх. Тайків. Не знаю. На певно теж ні. А він сказав між тими хоронить, там, де всі мої. Його похоронили на кладовішчи - у нас люди кажуть окопичше чогось - єврейське кладовішче, і ставилиу нас крести ставять, а вони ставили камени моцни таки. •

26-29 мин. Німці розправилися дуже жестоко з євреями. Одного дня в ранці вигнали всіх со своїх домивок, не попереджваючи, нічого. Вони, бідні, брали то подушку, то перину чомусь, знаєте, що людина не може мислити, що з нею роблять, і віна хапає, що бачить... може діти

мале були чи що. А вони брали багнетами німци так во распорють перину, а то пер'е падає на село, як сніг, таке такі бруд робіли вони. А євреї плакали, де які голосили, де які мовчали - так як кожда людина по-різному реагує. Вивезли гето, і доми порожнили. Ветер дверями гримав, вікна розбиті були такі, што заходили в їх будинки, брали речі, забирали, щось брали, крали з цієї будівлі. І було дуже страшно у вечер вийти з хати, бо було порожня, було безлюддя, страшно.

(сестра Ирина): Ціла ця вулиця доми євреїв були. Немаль же в кожному всюди-всюди євреї жили.

- А хто у вас по-суседству жил?
- у горі жив - але чи то прізвище чи імя, я не знаю - він мав теж магазин. [Хайм](#) - Там
- А чем он торговал?
- І шоколади були в магазині, і там різні булочки, так що і дітям було що купити, і дорослим, і різні приправи, лист.

(сестра Ирина): Оцети, нафта.

між Альтером і... на самим куті був Хаїм, а то Рахміль. Вони були бідні, [Рохміль](#) - А там ще був у їх не було магазину і дуже мали домок. Не було шибкі і вони затикали ту шибку лохміттєм. У них був хвори син. Чи він був психічно хвори, здаєця, і вони не могли, як то кажуть, крила розставити, та дитина їх сковувала, дуже були бідні, то ще над бідними згнушчалися і тоді як було найстрашнійше свято кучкі... (дальше о том, как запускали в дом сороку см. [_Mikuliak.IF_SOL_09_034](#) інтерв'ю

30 мин. (сестра Ирина): Кажє Ліля, що то має бути Нови Рік єврейські, так?

- На весілле то моя сусідка розказувала, Оксана. Я, кажу, не знала я нічого про весілля. От так прожили вік між євреями разом і не знаємо, як вони то... а вона каже: "А я вас расскажу, бо я памятаю, як мама рассказувала мені". Була на весіллі Мама її вмела молитись. "Отче наш" знала по-єврейські, знала співати, знала де кілька слів таких, а я нічого не знала, ліше підписатись, в школі вони вчили. Якось крапка.

31 мин. Вже тепер я не підписала своє прізвище, а тоді знала.

- По-єврейски?

- По-єврейські. Це арабські ти знаки.

- А вы их понимали, когда они говорили?

- По-єврейські говорити? Нічого не вмела.

32 мин. Ага, як воно було на весіллі. Молоду вбирали не в ранци, а в вечер наряджали її у біле і не віночак на голову ставили, як українки у нас з мірти старвили такі вінки в знак чесності, цнотливості, а їм давали фату дівчатом і ставили їх на подушку... сідали вони. Не в кімнаті її нарежали, а на дворі но... десь було прізначено місце, аби там було сміцця чи аби там не було сміцця - от я цього не знаю, Оксана цього не памятає... це означало, що щоб вона була богатою, наречена.

- На сміцця?

- На сміцця, щоб плодилось як сміцця гроши.

33 мин. - А вот обрезание у них не помните?

- Не, знаю ліше, што э обрезанне. У мені шче э товариш живи з класу.

(сестра Ирина): Эврей.

- Эврей, Кукір Ісаак, але він зараз не під тим прізвищем і той паспорт э на прізвище і •
той паспорт э на прізвище Микола Андрейчук.

_Mikuliak. 01:12:37-01:16:55 [IF_SOL_09_034](#) см. итервью [Ицека Кукера](#) 34-40 мин. История

- Он сейчас здесь?

- Живи э.

- А где он живет?

- В містечку Збараж (не уверена) чи що... Як називаеця?

40 мин. Я не раз питала: "Як тебе звати? Як тебе ліпше називать? Як тебе мама кликала?" Він каже: "Я ничего не памятаю". І коли його питати за маму, за когось іншого, він каже: "Я все позабував". Чи не хоче казати чи... я не не можу казати. Тепер називай мене Миколою і пиши Андрейчук. Під цім іменем я лишлсь живи, це мене зберегло це ім'я, я мушу його до кінця, до гробу нести.

[Ицека Кукера](#) 41-43 мин. Продолжение истории

43 мин. Вони дразнили нас: "Хаме, ти хам!", а ми казали: "Ти жид, нехристь!" І поляком ми таксама казали - вони немирани, а ми робили так (тычет пальцем в лоб): "На, миромазана полька!" [?] казали: "Ти кабанка, ти свіня!". Знаєте, як діти, а попім мирилися. Вчитель приходив, казав: "Як вам не соромно! Цн сім'я ваша!"

[.Канайріштен](#) 44 мин. (сестра Ирина):

- Это аптекарь.

- Он там, во цей високі дім по цей вулиці то їхні. У них були 2 дівчини красиви студенткі.

см. итервью [аптекаря](#) О том, что аптекарь был очень компетентным человеком, история дочек
_Mikuliak.00:40-00:44 [IF_SOL_09_034](#)

48 мин. Там на кладовішчи шче э яна мислила чи як називати э. Вона була глибоко викопана 2 метри на 2, глибока така яма. Я туди ходила, і той Оксани мама там була. Коли ми на други день пріішли, яма була закрита, а там доуга виступала кров. Де вона э? Як стежкою вііти с правой стороны, на тому місті зеленейша трава, кустів нема шче.

він не забуває Солотвіни. Що треба... там був будинок, што проваливався, [Фіма \(Тайк\)](#) 50 мин. пошта стара, і він гроши дав, аби перекрили той будинок. Дуже багато він відзиваєця на гора людей. Вчора на тей зустрічі (однокласников), то він багато грошей дав одней однокласниці, що вона лежача, вона вмирає. Там рак чи костей чи чого казали... Оксана до хати не заходила, бо вона боїтьця такого, але там заходили, і каже, што вона стала маленька, але пам'ять має. І її давали гроши, і цей Тайг не жаліючи давав і на те, і на те, аби продукти були, і на те, аби концерти ставили їм. То шче зустрічі такой богатой не було. Це за порука Тайка Эфіма... чи Фіма.

занесла Олю у хату, дала ей [Тательбом](#) 51 мин. Ту жила... де та яблїнька, Тательбом, Руфа

першу помоц і неоведомила маму.

- Это вашу сестру? Немцы?

- Не, то поляк. То з зухвалости. Він просто хотів на велосипеді і наїхав на неї. Вона правильною йшла дорогою, рухалася так, як треба пішоходу.

52 мин. Знаєте, як вони (євреї) дружили жінки з жінками. От ця Тательбом, то вона... мій тата любив маму вдарити... вона язиката була дуже, і він її вдарив, а мама цій Руфі жалилася. А вона каже, що: "Ти, доню, дурна". Чоловікові ноги [в'їще] коли не треба показувати. Як це розуміти? Розумійте сами, як то: не показати ноги. Ти роби так, ти роби так, він тебе бити не буде. Вчила маму.

(сестра Ирина): Просто не показуй все, не кажи все те, що ти знаєш, що тобі були, чоловікові не доповідай.

- Тримайся гордо перед чоловіком. Ні давай собі під ноги, так вчила єврейка мою маму. •
То вже знаєте, які стосунки були. А потім моя подруга, заречанка, і вона йшла у полі на цілий день, а 2 дітей, хлопчик-немовля, з сосочко і шла до єврейки до хати і казала, та доглядала моїх дітей, бо я маю багато роботи і вона няньчила дітей цілий день.
- Не, дружно були. •

English translation of transcription:

Not yet.

Description:

[.IF_Sol_09_034](#) See a previous interview with the same informant:

Pre- World War II life in Solotvin.

Ukrainians, Polish, and Jewish students of the local school.

Jewish residents of Solotvin.

Claims about usage of Christian Blood as a part of the Jewish Passover traditions.

Jewish funeral and burial traditions

The Holocaust.

Interviewer: Maria Kaspina

Interviewer: Olga Gushcheva

[Stanislawow \(Ivano-Frankivsk\)](#) **Community:**

<http://www.jgaliciabukovina.net/he/node/111757> **Source URL:**